

Elogi de l'autocar de línia

Teresa Pàmies

En retornar d'un exili que va durar trenta anys repicats, viscuts a diferents ciutats d'Amèrica i Europa, em vaig proposar conèixer el meu país, que és Catalunya i també Espanya. Tenia vint anys quan el desenllaç de la guerra civil m'obligà a fugir-ne. Llevat de la comarca de la Noguera, no en coneixia res. Algun viatge a la ciutat de Lleida, un a Barcelona la vetlla de la insurrecció militar contra la República i una visita al Madrid assetjat per les tropes del general Mola l'hivern de 1937.

El gran viatge de la meua joventut fou l'any 1938, en plena guerra civil que ja teníem perduda. No ho sabíem. Encara crèiem que podríem guanyar-la perquè la raó era amb nosaltres. Com a membre de la delegació juvenil antifeixista espanyola al Congrés Mundial de la Pau celebrat a Nova York aquell estiu, més que viatjar, em "viatjaren". En un parell de dies ens enllestiren passaport -el primer de la meua vida-, transport en cotxe fins a la frontera francesa, tren fins a París; tren de París a Le Havre, vaixell a Nova York... Retorn a casa el mes de setembre; vaixell Nova York Plymouth. Tren fins a Londres. El ferry per travessar el Canal de la Mànega i, sense sortir del vagó, París. Dos dies a la capital francesa i el tren a Perpinyà. En un camió ple de roba i medicaments per a la població de la zona republicana, retorn a casa. Barcelona, a la matinada, esparracada, bombardejada i trasbalsada em va fer plorar, com es plora pel dolor i el coratge dels que estimes.

D'allò no se'n pot dir viatjar. Era una missió d'urgència. Viatjar era agafar l'autocar de l'Alsina Graells a la plaça Mercadal de Balaguer, embadalir-se pel camí des de la finestra en la contemplació dels rostolls daurats després de batre el gra o els ametllers florits,

o els pollancres tremolant als marges del Segre o emmirallant-se en les aigües remoroses del canal d'Urgell entre camps de remolatxa; seguir i resseguir el perfil del temple del Sant Crist entre la calitja, o els campanars de Mollerussa o Bellvís fins albirar la majestuosa Seu de Lleida sobre el turó del barri jueu i les runes de les muralles mores.

Allò era viatjar. Viatjar amb l'Alsina Graells de Balaguer a Barcelona, serpentejant els Brucs amb parada a Igualada per a esmorzar la truita d'espínacs o l'arengada xafada amb un rajolí d'oli dintre d'un llonguet; un grapat d'olives, unes nous amb figues seques... Suculents àpats dels viatges d'abans, acompanyats d'un vi rebaijat per la mare que preparava amorosament la intendència i no oblidava res.

Arribar a Barcelona després de quatre hores d'autocar, per un itinerari prodigiós: vinyes i sembrats, pinedes i rierols, muntanyes com tubs d'un òrgan colossal, de pedra ensucrada -fascinació de la serra montserratina- l'aturada al monument al vailet que replica el tambor, "tambor del Bruc". Talaia des de la qual em van mostrar el mar per primera vegada, la immensitat platejada i la línia blava d'un horitzó que només havia vist per fotografia. Era la pausa per a fer un riu entre els matolls d'argelaga, collir farigola o unes branques de ginesta. Era la festa del viatge.

El cotxe de línia ja havia substituït la tartana però encara en quedava alguna per a curts trajectes: Balaguer-Gerp, o Camarasa, o l'Os, o les Avellanès. Allí s'hi anava saltant dintre de la "diligència", com deïem els petits.

Mig segle després viatjava amb l'Alsina Graells de Granada a Motril, o a Salobreña, o a les Alpujar-

ras, entre canyars i llimoners de fulla brunyida, paisatges i conreus exòtics per a una filla de la Noguera.

Des del meu retorn a l'exili, han passat vint anys durant els quals he viatjat per tot Espanya utilitzant el tren, per a llargs recorreguts, fins a la gran ciutat de província que em servia de "base" i, d'allí estant, amb autocar de línia, viatjar als pobles, monuments o platges que només coneixia pels mapes.

A Granada, l'Alsina Graells cobreix un servei interprovincial important. És tota una institució, arrelada a la quotidianitat del país. La gent no diu que ha d'agafar l'autocar sinó "el alsina", convertint un cognom català en un sinònim de cotxe de línia encara que no sigui de l'empresa Alsina Graells. Aquest detall em va comoure perquè evocava, en el meu record, els fabulosos viatges de la meua adolescència.

Viatjar amb els autocars de línia m'ha permès conèixer Espanya amb pocs mitjans, sense els desficiis i enrabiades derivades de la responsabilitat de tenir cotxe particular. Més temps, més comoditat per a gaudir de paisatges i passejades no programades. Descobrir un carrer costerut, una font medieval, una plaça porxada, un niu de cigonyes a la cornisa d'un campanar a Castella o Aragó, a Cantàbria o Extremadura, a la Garrotxa o a la Vall d'Aran... Lliurar-se a l'embadocament sense el neguit de preveure el retorn. Saps que l'autocar de línia surt a tal hora, de tal lloc i que només es tracta de no oblidar la cita, segura que podràs seguir badant aclofada a la butaca del vehicle cada any més confortable, més funcional i més segur.

Així he viatjat -així viatjo- als meus cinquanta, seixanta i setanta anys. Una primera Setmana

Santa a Moià amb un "Segalés" que surt del passeig de Sant Joan. D'allí estant, un dia a Santa Maria d'Oló, un altre a l'Estany. Agafar el cotxe de línia que surti de bon matí de Barcelona. Baixar a Santa Maria i, havent visitat les meravelles del seu antic convent, passejar pels afores de la vila, fruir el silenci viu perquè l'acompanya la piuladissa dels ocells i la remor del fullam dels albers i les acàcies. Dinar com a casa, sense les servituds de la casa pròpia. Fer una becaina sobre el pedrís, a l'ombra del salze i esperar, tranquil·lament, que passi el Segalés per a tornar a Moià, l'hostal de família des del qual, demà, baixaràs a Castellterçol a visitar la casa pairal de Prat de la Riba, o a Sant Feliu de Codines i, de passada, Sant Miquel del Fai. I tot d'acord amb els horaris del cotxe de línia. Això és viatjar. Això és descansar.

Un estiu a l'illa de Mallorca. La Mallorca de les rondalles que no coneixia. Fins a Palma, en vaixell des del port de Barcelona. En autocar a Deià. Hostatjar-se a la masia d'uns amics que, a més de cambrà, bany i amiat, t'ofereixen el seu cotxe, et proposen una excursió als punts turístics. S'estranyen que prefereixis el cotxe de línia, però es resignen a veure que vas a Sòller amb l'autocar Llompart, per la carretera que voreja la costa, a la velocitat raonable que permet el viatger extasiar-se amb el radiant paisatge. Recórrer la bellíssima ciutat i, d'allí estant, pujar al tramvia que et durà a la platja-port, passant per horts, emparats i jardins no contaminats perquè el trenet és elèctric. Dinar en un restaurant de

pescadors. Passejar per castell i arbredes de Sòller-platja fins a l'hora del darrer Llompart. Retorn a Deià mentre cau dolçament el crepuscle malva. Baixar davant la finca del poeta anglès Robert Graves, assegut com un Buda cara al mar, mentre el sol davalla horitzó enllà.

L'endemà, llevar-se d'hora per agafar l'autocar direcció Palma que s'atura a Valldemosa. Un parell d'hores visitant la cartoixa, niu d'amor de Chopin i George Sand o refugi i gorg pel seu cansament. Meravellosa eixida enjardinada, mirador sobre una vall ubèrrima i misteriosa.

Havent dinat a la fonda que ofereix bona teca i música de bandúrria, després d'una becaina entre les bardisses del parc, esperar l'autocar de línia que et deixarà a Deià, a temps per a l'aperitiu en una terrassa plena d'anglesos silenciosos. Un sopar lleuger amb els amics amfitrions i dormir com un soc. Això és viatjar. Això són vacances.

Dos estius a la Vall d'Aran amb l'Alsina Graells des de la ronda Universitat de Barcelona, destinació a Salardú. Cada dia, a peu o amb el cotxe de línia, pujar a Baqueira i pla de Beret; baixar a Viella o a Les, i, eventualment, a Pont del Rei, allí on la Garona entra a França des de Catalunya.

Un estiu a la Seu d'Urgell, també amb l'Alsina Graells. D'allí estant, excursions, pel mateix procediment, a Martinet o a Andorra, a Bellver o a Puigcerdà. Des de l'estació d'autobusos de la Seu d'Urgell, les possibilitats de viatges turístics són múltiples i assequibles.

Dues setmanes a la capital de la Cerdanya catalana i, d'allí estant, en cotxe de línia, a la Molina o a les Fonts del Llobregat, a Llívia o a la Tor de Querol. Entrar a Bourgmadame i prendre el trenet groc fins a Vilafranca de Conflent, travessant, a quaranta quilòmetres per hora, abruptes fondalades, turons, boscos i valls de la Cerdanya francesa, que fou catalana. Tornar a Puigcerdà amb el mateix tren de juguina, després d'un bon dinar entre les muralles i parcs de Vilafranca, que també és com a casa. Una mica més nets, això sí, i força més restaurades.

I a Pamplona en tren des de Barcelona per a hostatjar-s'hi com a punt de partença. Amb cotxe de línia a Sangüesa, un altre dia al Roncal, uns dies a Isaba per admirar el llegendari Roncesvalles, el dels manuals escolars que ens enganyaven perquè no fou Roldan qui guanyà les batalles sinó els bascos, segons un llibret que vaig comprar a Isaba.

Excursions no programades, improvisades, arrauxades; sense més condicions que les imposades per la climatologia. Sense esperar ni fer esperar ningú, com sol passar en els viatges organitzats. Servint-se del transport discrecional de curts trajectes, amb xofers del país que coneixen cada replec del camí, cada clivella de la carretera, cada signe de canvi de temps, cada viatger de la comarca amb el qual fa petar la xerrada sense negligir la feina, sense girar el cap ni afuixar el volant, amb la seguretat que dóna conèixer el treball i assumir-lo.

Des de Lleó a la millenària As-torga, en autocar de línia. I al Bo-ñar, color maragda amb el seu riu d'aigües diàfanes entre salzes llargorosos. I de Boñar pujar a Cistierna per a dinar-hi. Tornar a Lleó a l'horabaixa, amb l'autocar que s'atura puntualment davant el restaurant a frec de carretera. I des de Lleó, amb l'interurbà, fer un salt a El Alcázar de Nuestra Señora la Virgen del Camino per a admirar-hi el conjunt escultòric del nostre Josep Maria Subirachs. Passar-hi tot un matí aprenent art i història per a tornar a Lleó i di-nar a gust, després del fructuós viatge... en autobús.

Des de Salamanca pujar, en cotxe de línia, a la murallada Àvi-la, recórrer a peu l'itinerari de Te-resa de Cepeda, la casa on va néixer, de la qual només queda un bocí de jardí i una pedra on, segons llegim en un rètol informa-tiu, Teresa llegia llibres de Sants amb el seu germà Lorenzo. Ningú no se les creu aquestes "preci-

sions", però tampoc no fa nosa escoltar-les o llegir-les.

Tornar a Salamanca i, l'en-demà, viatjar a Alba de Tormes, on morí la Santa, on fou enterra-da. Recórrer la primera de les se-ves "Fundacions", una de les mol-tes que va crear amb la tenacitat de la fe autèntica.

Una setmana a Càceres per a veure la famosa processó i escol-tar les estremidores "saetas" can-tades des d'un balcó. D'allí estant, en autocar de línia, pujar a Trujillo, bressol dels ferotges "conquista-dores", una lliçó d'Història entre els vells palaus edificats amb el botí d'Amèrica, l'or dels inques, l'argent dels asteques. L'estàtua victoriosa de Pissarro al vell mig de la bellíssima plaça porxada.

I des de Càceres a la Mérida ro-mana, sense pressa. Retratar-se sota el pont romà, sobre les grao-nades rosegades pels segles a l'amfiteatre, també romà. Dinar en un restaurant sense faramalla tipis-

ta, el servei eficient i discret, la cui-na sana. Retorn a Càceres en el darrer tren, de trajecte breu, en un vagó mig buit que facilita el repòs i la meditació després de l'excursió a la capital de Lusitània...

I podria recordar els viatges co-modíssims amb la SARFA, fins a Palafrugell i d'allí a Calella o a Pals, en el mateix dia. I l'estada a Segòvia o a Santander, a l'Aragó o a la Costa Daurada. Però no vol-dria cloure aquest ELOGI sense reivindicar una estació d'autobu-sos en cada ciutat, especialment a Barcelona. La de Lleida és esplèndida. La de Barcelona ho podria ser més. Caldrà esperar, encara?.

Ciutats més petites i més po-bres les han construïdes amb bon criteri. En dono fe perquè les he vistes i les he utilitzades. Penso seguir utilitzant-les.

T. P. ☐

L'eixida per J. M. U. T. 2

